

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **V. B.**, zast. JUDr. Petrem Knoblochem, advokátem, se sídlem Plzeň, Husova 774/17, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 9. 2006, č. j. 16 Cad 225/2005 – 51,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á.**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Dne 21. 10. 2005 podal žalobce u Krajského soudu v Plzni žalobu proti rozhodnutí žalované ze dne 10. 9. 2005, č. j. X, jímž byla zamítnuta jeho žádost o částečný invalidní důchod pro nesplnění podmínek ustanovení § 40 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, s odůvodněním, že podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení v Sokolově ze dne 15. 6. 2005 je sice žalobce částečně invalidní od 26. 5. 2005 podle ustanovení § 44 odst. 1 uvedeného zákona, neboť pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu dosahuje 40%, avšak v rozhodném období před vznikem invalidity, tj. od 26. 5. 1995 do 25. 5. 2005, nezískal potřebnou dobu pojištění, neboť má vykázano pouze 47 dnů pojištění. Přitom doba potřebná pro nárok na plný nebo částečný invalidní důchod pojištěnce ve věku od 24 let do 26 let, což je případ stěžovatele, činí 3 roky a zjišťuje se z posledních 10 roků počítaných zpět před vznikem částečné invalidity.

V žalobě stěžovatel namítal, že s rozhodnutím nesouhlasí, neboť jeho zdravotní stav odpovídá částečné invaliditě a byl tudíž chybně posouzen. Připomíná, že absolvoval 6 tříd

zvláštní školy, jiné vzdělání nemá. V roce 1998 a 1999 byl ve výkonu trestu odnětí svobody, potom od listopadu 2000 do října 2001 byl ve vazbě, z níž byl následně převeden do výkonu trestu odnětí svobody, ve kterém setrvává dosud. Je umístěn na specializovaném oddělení, kde odsouzení nejsou pracovním zařazení. Poukazuje na charakter svého onemocnění, zejména pak na skutečnost, že již jako mladistvý byl umístěn v Psychiatrické léčebně v K. V. v péči MUDr. B. V trestní věci byly na něho vypracovány psychiatrické posudky, které jsou uloženy u Krajského soudu v Plzni. Z nich podle jeho názoru vyplývá, že z psychiatrického hlediska nebyl zcela zdravý už v dětství. Navrhuje, aby jeho zdravotní stav byl znovu posouzen, a to zpětně – ještě před dosažením zletilosti. Žádá, aby soud napadené rozhodnutí žalované zrušil a věc jí vrátil k dalšímu řízení.

Krajský soud v Plzni v souladu s ustanovením § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, požádal Posudkovou komisi Ministerstva práce a sociálních věcí, pracoviště v Plzni o vypracování odborného posudku o zdravotním stavu a pracovní schopnosti žalobce, zaměřené jak na zjištění stupně invalidity, tak především na stanovení data jejího vzniku, neboť jde o orgán ze zákona povolovaný k podávání posudku pro přezkumné řízení soudní všude tam, kde je jeho předmětem nárok na dávku důchodového pojištění podmíněný nepříznivým zdravotním stavem, tak, jak je tomu i v případě žalobce. Uvedená posudková komise v posudku ze dne 12. 5. 2006 ve složení odpovídajícím prováděcí vyhlášce (§ 3 vyhlášky č. 182/1991 Sb.), za účasti odborného psychiatra, vyhodnotila obsáhlou zdravotní dokumentaci a dospěla k závěru shodnému se závěrem posudku lékaře Okresní správy sociálního zabezpečení v Sokolově, totiž, že žalobce k datu vydání napadeného rozhodnutí žalované nebyl plně invalidní podle § 39 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění zákona č. 134/1997 Sb., ale pouze částečně invalidní podle § 44 odst. 1 téhož zákona; pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu činil sice více než 33 % potřebných pro částečnou invaliditu, (činil 50 %), nedosahoval však nejméně 66 %, s nimiž zákon spojuje možnost uznání invalidity plné. U navrhovatele přitom ani nešlo o schopnost vykonávat pro zdravotní postižení soustavnou výdělečnou činnost jen za zcela mimořádných podmínek (podmiňujících plnou invaliditu podle přílohy č. 3 k vyhlášce č. 284/1995 Sb.). K otázce data vzniku částečné invalidity posudková komise uvedla, že žalobce, který je narozen v roce 1979 prodělal běžná dětská onemocnění bez vážnějších komplikací, nikdy vážněji nestonal. Není vyučen a nikdy nepracoval. V letech 1998 – 1999 byl ve výkonu trestu odnětí svobody, poté v letech 2000 – 2001 ve vazbě a od roku 2001 dosud je ve výkonu trestu odnětí svobody. Byl jako školák zařazen do zvláštní školy, absolvoval 6 tříd – 3x propadl. V 15 letech byl údajně hospitalizován v Psychiatrické léčebně v D., poté umístěn v dětském domově za toulání. Ve 20 letech se dopustil závažného kriminálního činu. Posudková komise měla k dispozici kompletní psychiatrickou dokumentaci Psychiatrické ambulance S. od roku 1995 (MUDr. T.), včetně zprávy o hospitalizaci žalobce na dětském oddělení v S. od 10. 1. do 20. 1. 1995, psychiatrické vyšetření MUDr. H. ze dne 28. 4. 1995, další vyšetření téže lékařky ze dne 24. 1. 1996, vyšetření pro účely vojenské správy ze dne 30. 5. 1997, další psychiatrické vyjádření k možnému pracovnímu zařazení žalobce ze dne 2. 6. 1998, psychiatrického vyšetření ze dne 27. 9. 1999 (MUDr. S.). Zdravotní stav stěžovatele byl posléze zhodnocen též v komisi přítomným psychiatrem. Posudková komise zjistila, že od dětství se u žalobce rozvíjí lehká mentální retardace s poruchami chování, pro niž byl občas psychiatricky vyšetřen, pravděpodobně též na Psychiatrickém oddělení v B. Jde o osobnost s nevyrovnaným rozvojem, která vždy počítala s určitou mírou agresivity, jako projevem běžného chování a na druhé straně se snahou docílit svého cíle vtíravým jednáním. Výkonnost v různých složkách intelektu byla shledána jako nevyrovnaná s absencí schopnosti dlouhodobé koncentrace. Na straně druhé ale je žalobce schopen jít za svým cílem a dodržet například i

jemu stanovený postup práce. Příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu byla shledána lehká mentální retardace s intermitentními poruchami chování bez pravidelné psychiatrické péče a léčby, hodnotitelná podle kapitoly V., položka 6, písm. a) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., s mírou poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti v rozsahu 40 %. Pro toto zdravotní postižení není žalobce obecně schopen práce psychicky náročné, práce v riziku, je však schopen méně náročných prací mimo riziko. Je tudíž schopen nekvalifikovaných dělnických profesí spíše úklidového charakteru. Vzhledem k základnímu onemocnění nepředpokládá posudková komise možnost zaškolení. Procentní hodnotu poklesu soustavné výdělečné činnosti odpovídající základnímu zdravotnímu postižení pak posudková komise zvýšila podle § 6 odst. 4 citované vyhlášky o dalších 10 procentních bodů, neboť zohlednila též osobnost posuzovaného, která se projevuje maladaptivitou, jakož i pohotovostí k agresi, kterou vnímá jako běžnou součást chování. Přihlédnuto bylo též k nesamostatnosti stěžovatele dodržovat stanovený postup práce s možností jeho pracovního zařazení především v chráněném prostředí. Komise dodala, že zdravotní stav žalobce nelze hodnotit podle přílohy č. 3 vyhlášky č. 284/1995 Sb. v platném znění, neboť se u něho nejedná o středně těžkou mentální retardaci ani o těžkou formu duševního onemocnění s opakovanou nutností ústavní léčby a s těžkým narušením osobnosti. Datum vzniku částečné invalidity stanovila shodně s lékařem Okresní správy sociálního zabezpečení, tj. na den 26. 5. 2005, neboť dle doložených psychiatrických nálezů se u posuzovaného nejedná o tzv. invaliditu z mládí; žalobce navštěvoval základní školu, vychodil 6 tříd, v roce 1998 byl schopen nastoupit do oboru brusič kovů, od mládí docházelo k postupnému zlepšování především v oblasti sociálně intelektových schopností. Celkovou míru poklesu komise stanovila na 50 %.

V doplňujícím posudku ze dne 21. 6. 2006, vypracovaném opět za přítomnosti odborného psychiatra, komise znovu vysvětlila, že u stěžovatele nejde o tzv. invaliditu z mládí, neboť ze zprávy z 2. 6. 1998 vyplývá, že posuzovaný je schopen zapojit se do pracovního poměru, je schopen jednoduchých manuálních prací. Vesměs všechny lékařské nálezy psychiatrické hodnotí zdravotní stav stěžovatele jako lehkou mentální retardaci s intermitentními poruchami chování, výjimku tvoří pouze nález MUDr. H. ze dne 28. 4. 1995, kdy intelektový deficit je hodnocen na hranici střední až těžké debility. Podle názoru posudkové komise jde o hodnocení nesprávné, neboť ve vyšetření není uvedeno, jaké testovací metody byly použity, není popsána spolupráce a zájem o vyšetření ze strany dospívajícího, což výrazně zkresluje celkový výsledek vyšetření, když nelze vyloučit, že toto hodnocení bylo provedeno jen na základě pohovoru při nezájmu dospívajícího jedince. Uvedený výsledek neodpovídá dalšímu psychologickému vyšetření ze dne 2. 6. 1995, kde je rovněž v posudku uvedeno, že intelektové schopnosti žalobce jsou v pásmu lehké mentální retardace s vyššími hodnotami v sociální oblasti. K takovému zlepšení intelektu by mohlo dojít při dlouhodobém pobytu v prostředí sociálně příznivém s pozitivním působením na osobnost i intelekt, což nebyl případ žalobce. Posuzovaný je prakticky nepřetržitě od roku 1998 ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, přičemž toto prostředí nelze hodnotit jako příznivě stimulující osobnost a intelekt posuzovaného. Komise dodala, že pokud by posuzovaný byl intelektově hodnocen na úrovni střední až těžké debility, pak při jeho opakované trestní činnosti by při takto zjištěném těžším defektu intelektu byla nepochybně doporučena ochranná ústavní léčba se zaměřením na resocializaci. Z dostupné dokumentace však toto nevyplývá. Posudková komise proto setrvala na svém závěru.

Krajský soud v Plzni shledal posudek uvedené posudkové komise ze dne 12. 5. 2006, po jeho doplnění dalším posudkem ze dne 21. 6. 2006, za zcela úplný, objektivní a do té míry

přesvědčivý, že jím bylo prokázáno, že stanovená míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti k datu vydání přezkoumávaného rozhodnutí žalované činila 50 %, tedy hodnotu spadající do pásma částečné invalidity, přičemž částečná invalidita vznikla bezpečně až dnem 26. 5. 2005; v žádném případě se u žalobce nejednalo o tzv. invaliditu z mládí, u níž není třeba zjišťovat potřebnou dobu pojištění. Krajský soud v Plzni zdůraznil, že při přezkoumání napadeného rozhodnutí vycházel ze skutkového a právního stavu, který zde byl v době rozhodnutí správního orgánu a přezkoumal výrok napadeného rozhodnutí v mezích včas uplatněných žalobních bodů. Uvedl, že žalobu by mohl shledat důvodnou jen pokud by bylo prokázáno tvrzení žalobce o tom, že byl na svých právech rozhodnutím správního orgánu zkrácen (nebo jeho postupem) takovým způsobem, že to mohlo mít za následek nezákonné rozhodnutí (§ 65 odst. 2 s. ř. s.). Jediným žalobním bodem, dle kterého spatřuje žalobce krácení svých práv, byla námitka, že částečná invalidita vznikla k jinému datu než jak stanovily posudkové orgány. To se však v daném řízení nepodařilo prokázat, takže bylo nutno vycházet z přesvědčivého závěru posudkové komise, z jakého důvodu bylo datum vzniku částečné invalidity stanoveno na den 26. 5. 2005.

Proti rozsudku Krajského soudu v Plzni podal stěžovatel včas kasační stížnost, v níž se pozastavoval nad tím, proč byl v jeho věci vypracován znovu znalecký posudek, když podle předchozích znaleckých posudků „má celý život těžkou debilitu a těžkou mentální retardací“. Proto nemohl splnit dobu pojištění, neboť neměl možnost pracovat. Zdůrazňuje, že žádal o částečný invalidní důchod, nikoliv o plný, přičemž pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti je vyšší než 33 % - což je částečný důchod. Stěžovatel dále namítá, že si nepřeje nový znalecký posudek, neboť ten byl již vyhotoven. Se zamítnutím žádosti o částečný invalidní důchod nesouhlasí a proto podává odvolání. Požádal rovněž o ustanovení zástupce z řad advokátů.

Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 22. 11. 2006, č. j. 16 Cad 225/2005 – 72, ustanovil žalobci (dále též „stěžovateli“) pro řízení o kasační stížnosti právního zástupce – advokáta JUDr. Petra Knoblocha. Dalším usnesením ze dne 13. 12. 2006, č. j. 16 Cad 225/2005 – 75, vyzval stěžovatele (prostřednictvím ustanoveného advokáta), aby ve lhůtě jednoho měsíce od doručení usnesení doplnil chybějící náležitosti kasační stížnosti zejména uvedením data, kdy bylo napadené rozhodnutí doručeno a kterého kasačního důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 soudního řádu správního se stěžovatel dovolává. Právní zástupce stěžovatele na výzvu soudu nereagoval a spis byl posléze předložen k rozhodnutí o kasační stížnosti Nejvyššímu správnímu soudu.

Nejvyšší správní soud nejprve zvažoval, zda kasační stížnost stěžovatele v podobě jak byla podána, bez požadovaného doplnění o chybějící údaje, je projednatelná či nikoliv. Dospěl k závěru, že je možno o kasační stížnosti věcně rozhodnout, neboť ze spisu je patrné, že napadené rozhodnutí – rozsudek Krajského soudu v Plzni byl doručen stěžovateli dne 22. 9. 2006, kasační stížnost byla podána 25. 9. 2006, tedy včas. Jelikož kromě výroku o nákladech řízení, který je akcesorickým k výroku o věci samé, obsahuje napadený rozsudek, pouze výrok jímž se žaloba zamítá, přičemž stěžovatel se zamítnutím žaloby nesouhlasí, je zřejmé, že se domáhá v tomto rozsahu přezkoumání napadeného rozsudku. I když to v kasační stížnosti stěžovatel výslovně neuvádí, lze z jejího obsahu dovodit, že seznatelným důvodem kasační stížnosti je nesprávné posouzení právní otázky soudem, pokud dospěl k závěru o neexistenci podmínek nároku na částečný invalidní důchod stěžovatele. Jde tedy o důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

Nejvyšší správní soud poté přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Takového pochybení se Krajský soud v Plzni při projednávání věci nedopustil.

Nejvyšší správní soud předně zdůrazňuje, že rozhodnutí o nároku na invalidní (částečný invalidní) důchod je závislé především na odborném lékařském posouzení. V přezkumném soudním řízení ve věcech důchodového pojištění je k takovému posouzení povolána ze zákona (§ 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., v platném znění) posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí ČR (dále jen MPSV ČR), a to nejen k celkovému přezkoumání zdravotního stavu a vymezení dochované pracovní schopnosti pojištěnce, nýbrž i k zaujetí posudkových závěrů o invaliditě (částečné invaliditě), jejím vzniku, dalším trvání či zániku, třebaže jde při rozhodování o těchto nárocích především o pojmy právní. Posudek uvedené komise soud sice hodnotí jako kterýkoliv jiný důkaz podle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s., nicméně nevzbuzuje-li takový posudek (posudky) z hlediska své celistvosti a přesvědčivosti žádnou pochybnost, a nejsou-li v řízení zjišťovány a prokazovány jiné skutečnosti, jimiž by správnost posudku (posudků) byla zpochybňována, je zpravidla důkazem stěžejním. Přitom zdravotní stav a pracovní schopnost účastníka je třeba hodnotit k datu vydání přezkoumávaného rozhodnutí. Jakkoliv s vydáním tohoto posudku stěžovatel v kasační stížnosti nesouhlasí, musel krajský soud provést tímto posudkem důkaz. Tato kasační námitka nebyla tudíž shledána důvodnou.

Ve shodě s přesvědčením Krajského soudu v Plzni pokládá i Nejvyšší správní soud posudek PK MPSV ČR v Plzni ze dne 12. 5. 2006 a 21. 6. 2006 za úplný, objektivní a do té míry přesvědčivý, že jím bylo spolehlivě prokázáno, že stěžovatel k datu vydání přezkoumávaného rozhodnutí podmínky plné invalidity ve smyslu ustanovení § 39 zákona č. 155/1995 Sb. nesplňoval, ale splňoval jen podmínky invalidity částečné.

Uvedená komise zpracovala posudek v řádném složení za účasti lékařů specialistů podle povahy dominantního zdravotního postižení stěžovatele, tedy za účasti psychiatra, po studiu a vyhodnocení veškeré zdravotní dokumentace a lékařských nálezů, jichž se stěžovatel dovolával a které byly soustředěny v Psychiatrické ambulanci v S. Na základě prostudované zdravotní dokumentace komise přesvědčivě zdůvodnila, proč k datu vydání přezkoumávaného rozhodnutí žalované je stěžovatel toliko částečně invalidní (ostatně stěžovatel tuto skutečnost ani nezpochybňoval, když sám výslovně uvedl, lze stěžovatele uznat částečně invalidním až od data 26. 5. 2005, neboť tehdy bylo bezpečně verifikováno dlouhodobé zdravotní postižení mající za následek omezení pracovní schopnosti v rozsahu určeném posudkovou komisí. Posudková komise též vysvětlila, z jakého důvodu není možno uznat stěžovatele invalidním z mládí. K tomu Nejvyšší správní soud pro úplnost poznamenává, že nárok na invalidní důchod (tzv. z mládí) a jeho výše, jsou upraveny v ustanovení § 42 zákona č. 155/1995 Sb. Jde o plný invalidní důchod, který předpokládá pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti nejméně o 66 %, nebo schopnost výkonu soustavného zaměstnání jen za zcela mimořádných podmínek ve smyslu přílohy č. 3 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., což však u stěžovatele zjištěno nebylo, neboť ten byl shledán pouze částečně invalidním. Podle citovaného zákonného ustanovení má nárok na plný invalidní důchod osoba, která dosáhla aspoň 18 let věku, má trvalý pobyt na území České republiky a je plně invalidní, jestliže plná invalidita vznikla před dosažením 18 let věku

a tato osoba nebyla účastna pojištění po potřebnou dobu, uvedenou v § 40 téhož zákona. Je zřejmé, že stěžovatel podmínky tohoto ustanovení nesplňuje již z právé z tohoto důvodu, že nebyl uznán plně invalidním. Pokud byl uznán pouze částečně invalidním, pak kromě této podmínky musí splňovat i druhou podmínku nároku na požadovanou dávku a to je potřebná doba pojištění. Protože v jeho případě částečná invalidita vznikla mezi 24. a 26. rokem věku, činí potřebná doba pojištění podle ustanovení § 40 odst. 1 písm. d) zákona č. 155/1995 Sb. tři roky a zjišťuje se z období před vznikem plné invalidity. V tomto období však získal stěžovatel pouze 47 dnů pojištění.

Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že Krajský soud v Plzni nepochybil, když stěžovatelovu žalobu zamítl podle ustanovení § 78 odst. 7 s. ř. s. jako nedůvodnou. Krajský soud v Plzni se nedopustil nesprávného posouzení právní otázky soudem ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., a proto Nejvyšší správní soud zamítl též stěžovatelem podanou kasační stížnost. O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl soud podle ustanovení § 60 odst. 1 věty první s. ř. s., neboť neúspěšnému žalobci náhradu nákladů nepřísluší a žalovaný v souvislosti s řízením o kasační stížnosti žádné náklady neměl, nehledě k tomu, že podle ustanovení § 60 odst. 2 s. ř. s. by mu náhrada nákladů řízení jako správnímu orgánu ve věci důchodového pojištění, stejně nemohla být přiznána.

Vzhledem k tomu, že soudem ustanovený zástupce stěžovatele zůstal v řízení nečinný, nereagoval ani na opakovanou výzvu k doplnění kasační stížnosti, nebyla mu přiznána odměna za zastupování, neboť nebyl prokázán žádný z úkonů právní pomoci.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. července 2007

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu